

Kasvurauha lapselle

Pikkulapsi

Pienen lapsen kehon ja aivojen kehitys on vilkasta. Hän oppii yhä taitavammaksi liikkujaksi ja harjoittelee niin kehon kuin sanankin hallintaa. Kyselykausi kertoo valtavasta tiedon tarpeesta. Myös oma keho ja sen kaikki paikat löytyvät. Niille tarvitaan nimet ja tietoa, ettei kaikkia paikkoja ole tapana näyttää kaikille. Omassa kehossa on erityisen omat ja arvokkaat paikat, alueet, jotka ovat uikkareiden alla.

Leikki ja leikkisyys, kujeilu ja uskomaton luovuus kuuluvat pikkulapsiaikaan. Myös koti- ja lääkärileikit, roolileikit ja omaan sukupuoleen tutustuminen tapahtuu leikkien ja täynnä uteliaisuutta. Häpeää ei juurikaan tunneta, mikä on hyvä. Kuitenkin moni asia myös pelottaa ja voi säikähdyttää lapsen. On hyvä, jos lapsi saa olla iloinen, estoton ja avoin omaan kehoonsa liittyvissä asioissa.

Kysymyksiä jotkut esittävät paljon, toiset eivät ollenkaan. Vastauksia tarvitsevat kuitenkin kaikki. On hyvä, jos kotona ja/tai varhaiskasvatuksessa lapsi saa mallin, että kehoon, kehitykseen ja seksuaalisuuteen liittyvistä asioista voi turvallisen aikuisen kanssa keskustella ja että kaikilla asioilla on sallitut, tavalliset nimet.

[Kehotunnekasvatus](#) on kokonaisvaltaista. Rajoja on opetettava: Mikä on sallittua ja mikä kiellettyä, mitä on tapana tehdä ja mitä ei. Turvataidot kuuluvat jo pikkulapsille. Oma keho on ikioma. Seksuaalioikeudet ihan pienillä lapsilla tarkoittavat sitä, että lapsen koskemattomuudesta ja itsemääräämisoikeudesta puhutaan lapsen kanssa.

Häpäiseminen ei ole koskaan hyvä kasvatukseen. Kehoon liittyvistä kysymyksistä kannattaa keskustella arvostavasti. Ymmärrys on vielä hyvin lapsenomaista ja konkreettista. Lisääntymiseen liittyvät asiat kannattaa kertoa ennen kouluun menoa, yksinkertaisin ja lapsen ikään sopivin termein, mahdollisesti kuvakirjan avulla.

Uhmaikä ja kaverisuhteet, joskus ihastuksetkin ja suuri rakkaus vanhempiin ja lemmikkieläimiin tai omaan lempileluun kertovat lapsen tunnemaailman kehityksestä. Monenlaisten mukavien ja kurjempienkin tunteiden nimeäminen on tärkeää! Empatiaa kannattaa harjoitella eläytymällä leikeissä tai kirjaa lukiessa eri hahmojen kokemuksiin. Aikuinen voi lukiessa tai leikissä näytellä ja liioitella tunteita. Lapset oppivat hellyyden osoitukset ja oman sekä toisten kehon arvostavan kohtelun mallioppimisen kautta.

Tytöt ja pojat leikkivät usein mielellään keskenään. Opitaan solmimaan ystävyysuhteita, jotka ovatkin erittäin tärkeitä sosiaalisia taitoja. Aikuisten kannattaa kertoa, miten ollaan ystävä ja mitä tarkoittaa ystävällisyys. Kiusaaminen ja satuttaminen eivät kerro ystävydestä. Erilaiset perheet ja ihmissuhteet kiinnostavat.

Pikkulapsi - biologia

- Lapsen keho

Pienen lapsen kehon ja aivojen kehitys on vilkasta. Hän oppii yhä taitavammaksi liikkujaksi ja harjoittelee niin kehon kuin sanankin hallintaa. Kyselykausi kertoo valtavasta tiedon tarpeesta. Myös oma keho ja sen kaikki paikat löytyvät. Niille tarvitaan nimet ja tietoa, ettei kaikkia paikkoja ole tapana näyttää kaikille. Omassa kehossa on erityisen omat ja arvokkaat paikat ne, jotka ovat uikkareiden alla.

- Kehitys nopeaa kaikilla alueilla

Ihan pienen vauvan aivot kehittyvät huimaa vauhtia ja jopa puolet energian kulutuksesta menee aivojen käyttöön. Pian opitaan hallitsemaan liikuntaa painovoimakentässä. Leikki on liikunnassa oleellista ja "Villit leikit" ovat tärkeitä, koska ne ylläpitävät korkeita tajunnan asteita. Näitä tarvitaan koko elämän ajan luovassa toiminnassa ja oppimisessa! Leikki myös kehittää sosiaalista käytöstä.

Pikkulapsi - ymmärrys

- Rajattomuus, estottomuus

Häpäiseminen ei ole koskaan hyvä kasvatukseen. Kehoon liittyvistä kysymyksistä kannattaa keskustella arvostavasti. Ymmärrys on vielä hyvin lapsenomaista ja konkreettista. Lisääntymiseen liittyvät asiat kannattaa kertoa ennen kouluun menoa, yksinkertaisin ja lapsen ikään sopivin termein, mahdollisesti kuvakirjan avulla.

- Avoimuus, uteliaisuus

Leikki ja leikillisuus, kujeilu ja uskomaton luovuus kuuluvat pikkulapsiaikaan. Myös koti- ja lääkarileikit, roolileikit ja omaan sukupuoleen tutustuminen tapahtuu leikkien ja täynnä uteliaisuutta.

- Tässä hetkessä oleminen
- Ne asiat, joita ei ymmärrä, pelottavat usein

Pikkulapsi - tunteet

- Uteliaisuus, avoimuus
- Ylpeys omasta kehosta
- Leikillisuus, hassuttelu
- Omien tunteitten ja kehon hyväksyminen
- Luottamus aikuisiin ja tarve ihaila heitä
- Esimerkin kautta oppiminen tunteista ja hellyydestä
- Riippuvuus vanhemmista

Pikkulapsi – kumppanuus

- Kaveruus ei katso sukupuolta, tykkäämisiäkin on
- Rohkeus osoittaa tunteita avoimesti
- Opetellaan solmimaan ystävyysuhteita
- Pohditaan sitä, miten perheet rakentuvat
- Pussausbuumit, lääkrileikit
- Roolileikit, miten ollaan äiti/isä, nainen/mies

Uhmaikä ja kaverisuhteet, joskus ihastuksetkin ja suuri rakkaus vanhempiin ja lemmikkieläimiin tai omaan lempileluun kertovat lapsen tunnemaailman kehityksestä. Monenlaisten mukavien ja kurjempienkin tunteiden nimeäminen on tärkeää! Empatiaa kannattaa harjoitella eläytymällä leikeissä tai kirjaa lukiessa eri hahmojen kokemuksiin. Aikuinen voi lukiessa tai leikissä näytellä ja liioitella tunteita. Lapset oppivat hellyyden osoitukset ja oman sekä toisten kehon arvostavan kohtelun mallioppimisen kautta.

Tytöt ja pojat leikkivät usein mielellään keskenään. Opitaan solmimaan ystävyysuhteita, jotka ovatkin erittäin tärkeitä sosiaalisia taitoja. Aikuisten kannattaa kertoa, miten ollaan ystävä ja mitä tarkoittaa ystävällisyys. Kiusaaminen ja satuttaminen eivät kerro ystävydestä. Erilaiset perheet ja ihmissuhteet kiinnostavat.

Pikkulapsi - kysymyksiä

- Mistä vauvat tulee?
- Pissa, kakka, pieru, pylly?
- Tyttö ja poika erilaisia?
- Saako toisia halata ja pussata?
- Mitä tunteet ovat, mitä on itku ja nauru?
- Kenen kanssa voi mennä naimisiin?

Koululainen

Lapsen tiedollinen kehitys on huimaa. Oppiminen ja osaaminen ovat tärkeitä asioita, joiden kautta lapsi saa onnistumisen kokemuksia. Erityisesti kiinnostavat arvot ja normit: mikä on oikeasti tärkeää ja miten saa käyttäytyä ja osoittaa ystävyyttä tai tunteita. Oppimis- ja kokeilunhalu ovat vahvoja.

Koululainen haluaa kuulua kaverijoukkoon, hankkia taitoja kavereiden arvostamisissa asioissa ja olla jossakin asiassa oikein tosi hyvä. Monet harrastukset kertovat uusien asioiden oppimisen hauskuudesta, mutta aina ei pitkäjänteisyys riitä pitkälle. Seksuaalisuus kiinnostaa, jos se kiinnostaa kavereita. Internet on monilla kännykässä, niinpä osa katselee pornoa ja yrittää ymmärtää sen merkitystä. Lapsilla tulisi olla tietoa seksuaalisuuden ja murrosiän kehityksen perusasioista. On myös hyvä, jos lapsi tietää, keneltä aikuiselta voi asioita kysyä. Kehon taidoissa, ja seksuaalisuudessa kiinnostavat suoritukset ja huippusuoritukset ja

tekninen toteutus. Mielikuvien ja ympäristön tarjoamien virikkeiden pohjalta lapsi hahmottaa seksuaalisuuteen liittyvien asioiden merkitystä ja arvomaailmaa. Pornon vaikutus voi olla vahva.

Säännöt ja normit, oikea ja väärä on hyvä käydä läpi sekä puhua arvoista ihmissuhteissa. On puhuttava myös yksilöllisyydestä ja erilaisuudesta, sekä kertoa, että tavallisuus riittää, ei tarvitse olla huippuhyvä missään, pärjätäkseen elämässä. Asialliset, tietopohjaiset vastaukset kannattaa koululaiselle antaa kaikissa asioissa, joita hän kysyy. Perustiedot on tärkeää kertoa, vaikka kaikki lapset ei kysykään.

Tunnemaailmaa leimaa halu pärjätä, osata, ja olla mukana. Kiusaaminen haavoittaa itsetuntoa syvästi. Koulukäisellä on yleensä vankka usko auktoriteetteihin. Erityisen tärkeitä ovat läheisten aikuisten antamat mallit siitä, onko hyvä juttu olla tyttö tai poika ja miten tunteista ja seksuaalisuudesta puhutaan. Kasvu ja kehitys on nopeaa niin kehossa kuin ymmärryksessä. Halveksiva nimittely ja kehoon liittyvät rumat kommentit ovat erittäin haavoittavia ja loukkaavia. Hormonitoiminnan kiihtyessä hämmennys ja epävarmuus voivat lisääntyä. Nopeiden kehon muutosten aikana lapsella voi olla täysi työ selviytyä perässä ja erilaiset mielen hämmingit, pelot ja epävarmuudet ovat tavallisia.

Koulukäinen saattaa olla voimakkaan kiintynyt läheisiin, ihailemiinsa aikuisiin. Myös salaisia rakkauksia tai idoli-ihastuksia voi olla. Joskus ollaan myös kimpassa, ja kaikki saavat tietää tästä sydänystävästä. Voi toisaalta olla myös ällötystä läheisyyteen tai ystävyysyden ilmaisuihin.

[Seksuaaliset oikeudet](#), turvataidot, murrosiän muutokset ja itsearvostus ovat tärkeitä oppeja, samoin mediakasvatus ja netissä toimimisen säännöt.

Koululainen - biologia

- Kehon ja aivojen nopeat muutokset

Liikunta kypsyy hallituksi ja samoin leikki, johon tulee runsaasti järjestystä. Tässä vaiheessa kehittyvät tiedolliset kyvyt ja niitä alkaa hallita logiikka ja järkevä päättelykyky, joita koulukin opettaa. Järjestys alkaa hallita käytöstä ja myös tunteita, jotka kehittyvät tässä vaiheessa voimakkaasti, vahvistuneen hormonitoiminnan ansiosta. Tunne-elämä vaikuttaa sosiaaliseen käyttäytymiseen ja tarvitsisi myös tukea, kannustusta ja suojaamista. Arvomaailma alkaa nyt kehittyä!

Kehon taidoissa, ja seksuaalisuudessa kiinnostavat suoritukset ja huippusuoritukset ja tekninen toteutus. Mielikuvien ja ympäristön tarjoamien virikkeiden pohjalta lapsi hahmottaa seksuaalisuuteen liittyvien asioiden merkitystä ja arvomaailmaa. Pornon vaikutus voi olla vahva.

Säännöt ja normit, oikea ja väärä on hyvä käydä läpi sekä puhua arvoista ihmissuhteissa. On puhuttava myös yksilöllisyydestä ja erilaisuudesta, sekä kertoa, että tavallisuus riittää, ei tarvitse olla huippuhyvä missään pärjätäkseen elämässä. Asialliset, tietopohjaiset vastaukset kannattaa koululaiselle antaa kaikissa asioissa, joita hän kysyy. Perustiedot on tärkeää kertoa, vaikka kaikki lapset eivät kysykään.

Koululainen - ymmärrys

- Kiinnostus sääntöihin ja tekniseen toteutukseen
- Suorituskeskeisyys
- Vastuuntunto ja aikakäsitys kehittyvät

Kehon taidoissa, ja seksuaalisuudessa kiinnostavat suoritukset ja huippusuoritukset ja tekninen toteutus. Mielikuvien ja ympäristön tarjoamien virikkeiden pohjalta lapsi hahmottaa seksuaalisuuteen liittyvien asioiden merkitystä ja arvomaailmaa. Pornon vaikutus voi olla vahva.

Koululainen - tunteet

- Oikeudenmukaisuuden halu
- Normit, usko auktoriteetteihin
- Halu osata, pärjätä ja olla mukana
- Maksimisuoritukset, maksimikokemukset, maksimitunteet kiinnostavat

Koululainen haluaa kuulua kaverijoukkoon, hankkia taitoja kavereiden arvostamissa asioissa ja olla jossakin asiassa oikein tosi hyvä. Monet harrastukset kertovat uusien asioiden oppimisen hauskuudesta, mutta aina ei pitkäjänteisyys riitä pitkälle

Tunnemaailmaa leimaa halu pärjätä, osata, ja olla mukana. Kiusaaminen haavoittaa itsetuntoa syvästi. Kouluikäisellä on yleensä vankka usko auktoriteetteihin. Erityisen tärkeitä ovat läheisten aikuisten antamat mallit siitä, miten tunteista ja seksuaalisuudesta puhutaan.

Koululainen - kumppanuus

- Ihastumisia ihailtuihin aikuisiin
- Ällötys: miksi pitäisi tajuta tyttöjä tai poikia?
- Ihastumisia ilman kohtaamispyrkimystä tai ihastuksen läsnäolon sietoa
- Ystävydet syvenevät ja niiden kautta opetellaan seurustelussakin tarvittavia taitoja
- Harjoitellaan sitä, miten kaverin kanssa ollaan, miten erimielisyydet ratkotaan

Seksuaalisuus kiinnostaa, jos se kiinnostaa kavereita. Internet on monilla kännykässä, niinpä osa katselee pornoa ja yrittää ymmärtää sen merkitystä. Lapsilla tulisi olla tietoa seksuaalisuuden perusasioista. On myös hyvä, jos lapsi tietää, keneltä aikuiselta voi asioita kysyä.

Koululainen - kysymyksiä

- Mikä on totta ja tavallista?
- Mitä osaan? Mitä voin oppia?
- Hyväksytäänkö minut varmasti joukkoon?
- Voinko olla SUPER?
- Mitä merkitystä on tunteilla?